

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Literatura:

Child, John, Tim Hodge and David Taylor. Understanding History 3. Oxford: Heinemann Publishers, 1993.
Kelly, Nigel and Martyn Whittock. The Era of the Second World War. Oxford: Heinemann Educational, 1993.
Walsh, Ben. Modern World History. London: John Murray, 1996.

Blesková válka 1939 – 1941

• Německá invaze do Polska

- **1. září 1939** – časně ráno napadly německé jednotky Polsko, podle plánu **Fall Weiss**. Záminka pro útok byla falešně vytvořená. Skupina německých vojáků převlečených do polských uniforem napadla radiovou stanici v Gliwiti.
- **3. září 1939** – Británie a Francie vyhlásily válku Německu, USA zůstaly neutrální.
- Německo hodlalo použít taktiku **bleskové války** a invaze do Polska byla velice rychlá, a tak Británie a Francie neměly čas reagovat.

ÚLOHA 1: V čem spočívá taktika bleskové války?

- V Polsku Němci uskutečňovali své rasové myšlenky (pronásledování Židů)
- současně **Rudá armáda napadla Polsko z východu**
ÚLOHA 2: Co jste slyšeli o Katyňském masakru v roce 1940?

• Sovětská expanze

- **červen 1940** – anexe **Lotyšska, Estonska a Litvy** byla dokončena
- Další na řadě bylo **Finsko**, ale odmítlo se vzdát, a tak bylo napadeno sovětskou armádou. Konflikt se rozvinul v tzv. **Zimní válku** (listopad **1939** – březen **1940**). Finsku se podařilo ubránit a SSSR získalo **Karelii**.

• Podivná válka (Válka v sedě, Sitzkrieg)

- tyto přezdívky označují ranou fázi války, protože Spojenci ze začátku reagovali velmi pomalu
- ovšem roku 1940 se Británie a Francie dohodly, že s Německem neuzavřou separátní mír

• Německá invaze do Skandinávie a západní Evropy

- V dubnu **1940 Německo napadlo Dánsko a Norsko**. Dánsko podlehl za jediný den a Norsko vydrželo vzdorovat dva měsíce. Švédsko zůstalo neutrální.
- V květnu 1940 **Německo napadlo Nizozemí, Belgii a Lucembursko**
- Německé armády **obešly Maginotovu linii a vpadly do Francie**
- V červnu 1940 německá vojska **vstoupila do Paříže**. Maršál Pétain musel přijmout tvrdé mírové podmínky. Francie byla poté rozdělena do dvou zón - severní (včetně Paříže) pod německou správou a oblast kolem lázeňského města **Vichy** pod správou kolaborační vlády pod vedením Pétaina.

ÚLOHA 3: Co znamená kolaborace?

Malá část francouzské armády pod vedením **Charlese de Gaulla** odešla do exilu a Londýně hodlali pokračovat ve svém boji proti Německu – **jednotky Svobodných Francouzů**.

- **Bitva o Británii (červenec – říjen 1940)**

- Británie nyní zůstala osamocená. V květnu se Winston **Churchill** stal ministerským předsedou. Ostře odmítal jakákoliv vyjednávání s Hitlerem.
- **Operace Lvoun** – německý plán na invazi do Británie, předcházet mu měl útok **Luftwaffe**
- **RAF (Královské letectvo)** – Britské letectvo, které stálo proti Luftwaffe, pomáhaly mu i jednotky kanadských, belgických, polských a československých pilotů (československé perutě č. 310, 311 and 312)
- nálety, bombardování
- ovlivnily i civilisty, protože většina cílů bombardování byla ve městech nebo poblíž nich, např. londýnské doky nebo Coventry
- Británie se dokázala ubránit - bojovali o přežití, dobrá disciplína a organizace, děti byly často posílány na venkov, aby unikly nebezpečí náletů, nový vynález – radar

Winston Churchill

- **tažení v severní Africe**

- Roku 1940 **italská vojska napadla Egypt**, ale brzy byla zatlačena do Libye, takže **Německo muselo pomoci** a generál Erwin **Rommel** („*Liška pouště*“) se ujal velení německých vojsk v Africe.

- **Balkán**

- Roku 1941 **napadlo Německo Jugoslávii a Řecko** (Itálie to zkusila jako první, ale neuspěla)
- jugoslávští **partyzáni** – vedení Josipem Brozem **Titem** – začali úspěšné partyzánské tažení
- Po svých selháních na Balkáně a v Řecku musela Itálie poslouchat Hitlerovy příkazy.

- V roce 1941 se USA rozhodly pomoci Spojencům pomocí **Zákona o půjčce a pronájmu**, což znamenalo zapůjčení financí a vojenských technologií Spojencům. Konvoje lodí plující do Británie byly často Německem napadány, což vedlo k počátku **ponorkové války v severním Atlantiku**.

- A roku 1941 W. Churchill a F. D. Roosevelt podepsali **Atlantickou chartu**, ve které vyjádřili svůj společný cíl porazit Nacisty a ukončit jejich tyranii v Evropě.

- **Útok na SSSR – Operace Barbarossa**

- V červnu 1941 **napadlo Německo SSSR** ve třech směrech – na Leningrad, Ukrajinu a Kavkaz)
 - nejprve použili taktiku bleskové války a Stalin žádný útok neočekával
- ÚLOHA 4: Proč se Stalin domníval, že Hitler by na SSSR nezaútočil?**

- Němci zpočátku postupovali velmi rychle, ovšem Hitler podcenil vojenské výhody SSSR
- ÚLOHA 5: Jaké aspekty ruské země dělají jakýkoliv útok ze západu tak složitým? (Vzpomeňte si například na Napoleonovo tažení do Ruska)**

- v prosinci stály německé armády před **Moskvou** – a byly poraženy sovětskými vojsky vedenými generálem Žukovem
- na jihu Němci dosáhli Kavkazu, aby se dostali k ropě

- **USA vstupují do války**
 - V září 1940 **Japonsko** podepsalo tzv. **Pakt Tří** s Německem a Itálií (vznikla tak Osa Berlín-Řím-Tokio)
 - Japonsko chtělo ovládnout jihovýchodní Asii a Pacifik
 - Japonsko nejprve ovládlo Indočínu
 - USA se obávaly japonských ambicí a odřízly je od přístupu k ropě
 - **7. prosince 1941 napadla japonská flotila americkou námořní základnu na ostrově Pearl Harbor na Havajských ostrovech** a způsobila obrovské ztráty a více než dva tisíce obětí
 - následující den **USA vyhlásily Japonsku válku** a zapojily se do války v Evropě, a Spojenci se současně zapojili do války v Pacifiku
 - za šest měsíců Japonci ovládli Filipíny, Malajsii, Indonésii a Barmu
 - a stejně jako Němci v Polsku, i Japonci vykořisťovali podmaněné národy a rasově je pronásledovali

Karta se obrací 1942 – 1943

- Na konci roku 1941 **byly Německo a Japonsko na vrcholu sil.**
- V Evropě dokázala vzdorovat jen Británie.
- Severní Atlantik – ponorková válka, ve které začali vítězit Spojenci poté, co se jim podařilo zmocnit se německého kódovacího stroje **Enigma.**
- **Ruská fronta**
 - **bitva u Stalingradu** – srpen 1942 – únor 1943
Němci nejprve dobyli většinu města, ale je obklíčily sovětské pomocné jednotky němci trpěli mrazem a hladem, celkové ztráty na životech přesáhly 1,5 milionů, v únoru 1943 **se německá armáda vzdala** – byl to **zvrát ve válce**
 - **Německý ústup** - Hitler se snažil obnovit své úspěchy na východě v **bitvě u Kurska** v červenci 1943, což byla **největší tanková bitva války** – Němci prohráli, Němci se museli stáhnout na západ a Kyjev a Leningrad byly osvobozeny Rudou armádou
- **Boje v severní Africe**
 - **další bod zvratu - Rommel byl poražen v bitvě u El Alamejnu (1942)** britským generálem Montgomerym a spojenci začali postupovat
 - nakonec, v květnu 1943 **se jednotky Osy v Tunisku vzdaly**
- **Pacifik**
 - **karta se obrací i zde** – roku 1942 začaly USA v Pacifiku postupovat, např. v bitvě v Korálovém moři
 - **bitva o Midway (červen 1942)** – porážka japonské flotily
 - **bitva o Guadalcanal (srpen 1942 – únor 1943)** – velmi dlouhá a těžká bitva, USA znovu získaly ostrov Guadalcanal – **bod zvratu ve válce v Pacifiku**
- **Jednání spojenců**
 - roku 1942 – 26 národů se prohlásilo za **Spojené národy** (základ budoucí OSN)
 - 1943 – **Velká trojka (Churchill, Roosevelt a Stalin)** se sešla na **konferenci v Teheránu**, aby prodiskutovala další společný postup v Evropě

ÚLOHA 6: Během války propaganda jen vzkvétala. Prostudujte si následující plakáty a u každého z nich určete hlavní myšlenku a také, ze které země pravděpodobně pochází.

PRAMEN A

PRAMEN B

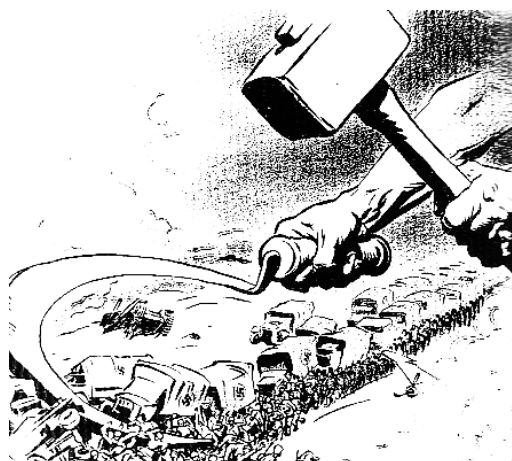
PRAMEN C

PRAMEN D

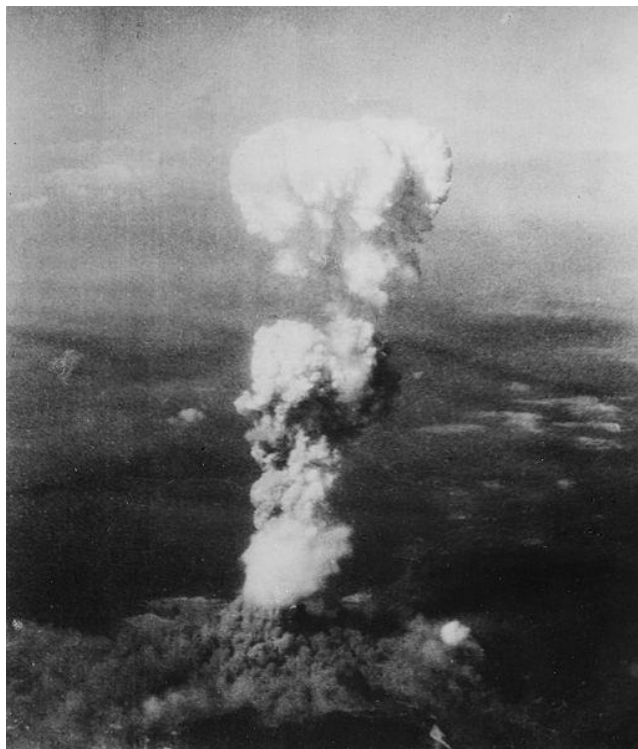

PRAMEN E

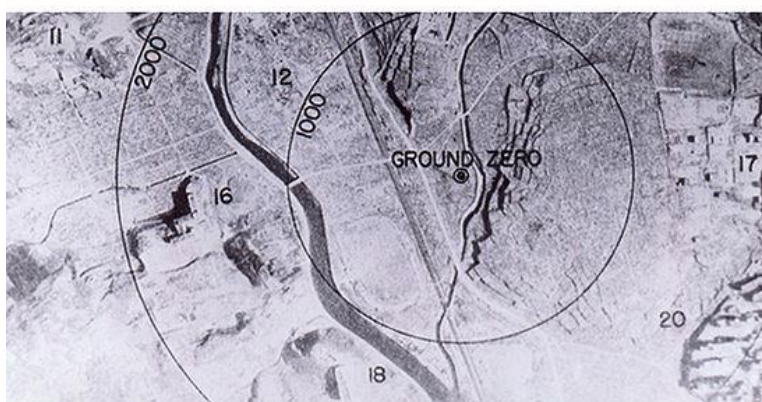

Poslední fáze války 1944 – 1945

- **Operace Overlord**
 - Spojenci připravovali invazi do severozápadní Evropy – přes **Normandii**
 - **Den D (6. června 1944)** – invazi velel **Dwight D. Eisenhower**, jednalo se o největší vylodění v historii
 - v srpnu 1944 byli **Spojenci v Paříži** (za pomoci místního odboje)
 - v září 1944 **osvobodili Spojenci Belgie a Nizozemí a dorazili na německou hranici**
- **německé porážky na západě**
 - Německo a jeho spojenci byli ve velmi špatné situaci, Hitler doufal v obrát situace, zvláště díky případným novým vojenským vynálezům, např. atomová bomba, rakety V1 a V2
 - proti Hitlerovi se zformovala opozice – vyvrcholila neúspěšným **pokusem o atentát** v červenci 1944
 - německé armády se snažily invazi Spojenců vzdorovat a porazily je u **Arnhemu** v září 1944
 - posledním pokusem odvrátit porážku byla **německá ofenzíva v Ardenách** v prosinci **1944 – ale selhala**
 - na jaře **1945 – Německo již bylo v obklíčení a Itálie ztracená** (Mussolini byl zabit)
 - v březnu 1945 **překročili Spojenci Rýn** a v dubnu se setkali se sovětskými vojsky na Rýnu
- **Německé porážky na východě**
 - vypukla **vlna národních povstání** (Varšava, Slovensko, Rumunsko, Bulharsko)
 - Rudá armáda na Balkáně postupovala (za pomoci partyzánů)
 - na severu postupovala přes Pobaltí, Bělorusko a Ukrajinu do Polska
 - v dubnu **1944** vypuklo **povstání ve Varšavě**, ale Sověti je proti Německu nepodpořili, protože tak chtěli dosáhnout zničení demokratických sil v Polsku – povstání bylo **poraženo**
- **Pád Berlína**
 - Spojenci stále postupovali na Berlín
 - 30. dubna **1945 – Hitler spáchal ve svém bunkru sebevraždu** (s Evou Braunovou)
 - 7. května 1945 – **Německo podepsalo bezpodmínečnou kapitulaci**
 - a **8. května 1945 vstoupil mír v platnost v celé Evropě**
- **Porážka Japonska**
 - po porážce Německa se USA mohly soustředit na válku v Pacifiku
 - USA dobyly **Filipíny, Okinawu a Iwo Jimu, a osvobodily Barmu**
 - **japonská flotila** zuřivě vzdorovala (např. **kamikadze**) a i když byla **na pokraji zničení – odmítala se vzdát**
 - červenec 1945 – úspěšné **testy atomové bomby v Novém Mexiku** (projekt Manhattan vedený J. R. Oppenheimerem)
 - **6. srpna 1945** – na japonské město **Hirošima byla shozena atomová bomba** (80.000 mrtvých na místě, dalších 50.000 zemřelo na následky ozáření!) a o tři dny později **bylo bombardováno i Nagasaki** (40.000 mrtvých na místě, dalších 40.000 zemřelo na následky ozáření)
 - 8. srpna vyhlásil SSSR válku Japonsku (přestože se konflikt chýlil ke konci)
 - 2. září 1945 – **Japonsko podepsalo kapitulaci** na palubě bitevní lodi USS Missouri

Atomový hřib nad Hirošimou

Následky atomové bomby na Nagasaki (předtím a poté)

• **Konference Spojenců 1944-1945**

- cílem bylo **zajistit efektivní koordinaci** spojeneckých sil a **dohodnout poválečné uspořádání**
- v září **1944** se v Dumbarton Oaks **USA, Velká Británie, SSSR a Čína** dohodly na **základních principech Charty OSN**
- v říjnu 1944 se Churchill a Stalin setkali v Moskvě, aby si dohodli budoucí sféry vlivu (na tomto tématu měli problém se dohodnout)
- v **únoru 1945** se **Roosevelt, Churchill a Stalin** setkali na **Jaltské konferenci**
 - aby se společně dohodli na vojenských akcích
 - Roosevelt chtěl, aby se SSSR zapojil do války v Pacifiku
 - dohodnout poválečné uspořádání v Evropě
- v **dunu 1945** byla v San Francisku **založena Organizace spojených národů**
- v **červenci a srpnu 1945** se **Harry Truman** (nový prezident USA), **Clement Attlee** (nový ministerský předseda Velké Británie) a **J.V. Stalin** setkali v **Postupimi**
 - aby se dohodli na poválečném uspořádání v Německu (viz kapitola o Studené válce)
 - aby se dohodli na poválečném uspořádání ve východní Evropě (Polsko)

Holokaust

ÚLOHA 7: Jaký byl Hitlerův názor na Židy?

- Aby židovské obyvatelstvo odstranili, navrhli **Heinrich Himmler a Reinhard Heydrich** tzv. **konečné řešení židovské otázky** v roce **1942**. Jednalo se o systematickou genocidu, nad kterou dohlížel právě Heydrich.
- Židé byli sháněni do **ghett** nebo posíláni do **koncentračních táborů**. Odtud byli dále transportováni do **vyhlazovacích táborů (táborů smrti)**.

ÚLOHA 8:

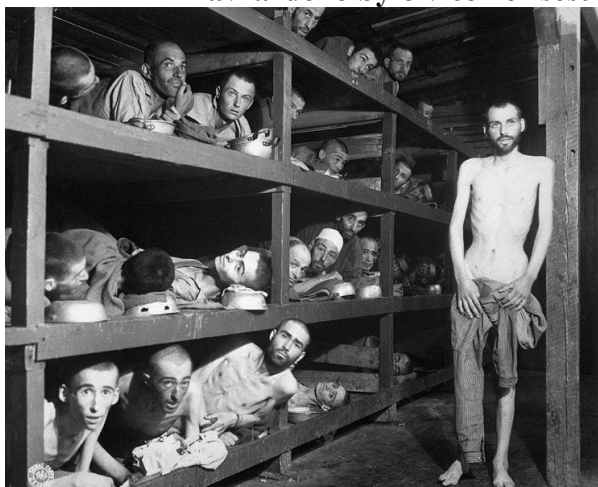
- a. Jaký byl rozdíl mezi ghettem, koncentračním a vyhlazovacím táborem?
- b. Popište tamější podmínky.
- c. Znáte konkrétní příklady těchto míst?

ghetto –

koncentrační tábor –

vyhlazovací tábor –

- **Zavražděno bylo více než šest milionů Židů.**

Vězni v Buchenwaldu.

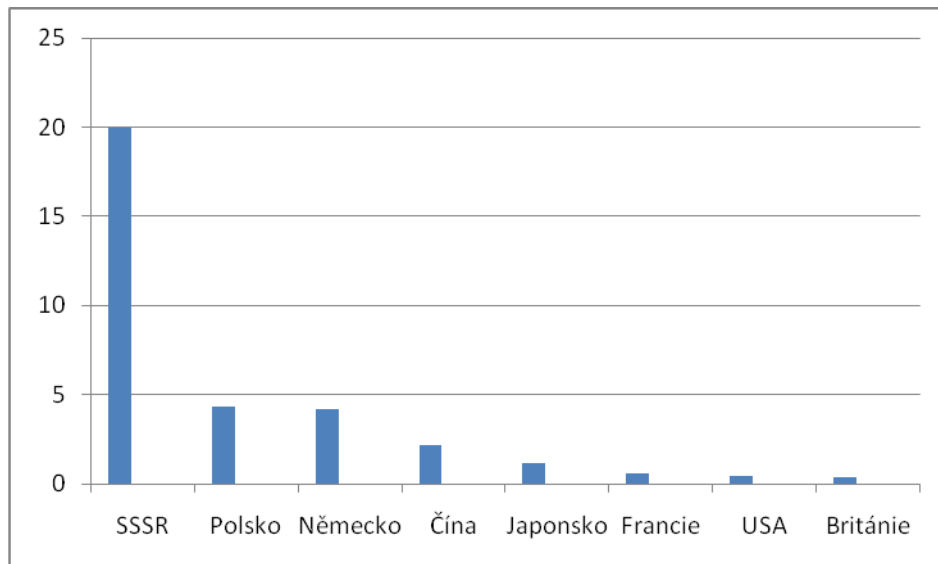

Hromady mrtvých těl před pohřbením v táboře smrti Belsen, 1945.

- Pronásledovány a vyhlazovány byly i další menšinové skupiny, např. komunisté, homosexuálové, Romové, pacifisté, atd.

Následky války

- **Počet obětí** byl nejvyšší v historii – přes 37 milionů.

Počty obětí v milionech

- **Civilní populace trpěla** jako nikdy dříve.
- **Atomová bomba** ukázala, že se válečné technologie budou obírat novým směrem. **Radar** se také plně osvědčil.
- **Vyjednávání Spojenců a poválečné uspořádání vedlo ke Studené válce** (každopádně nebyli schopni jí zabránit).

ÚLOHA 9: Jak se druhá světová válka lišila od té první? Zamyslete se nad rozdíly ve výzbroji, vlivu na civilní obyvatelstvo, taktiku, filozofii atd.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OPAKOVÁNÍ:

ÚLOHA 10:

Jak byste definovali první fázi války?

ÚLOHA 11:

Jaké výhody ve válce Německo mělo?

ÚLOHA 12:

Popište vztahy mezi SSSR a Německem před válkou a během ní.

ÚLOHA 13:

Kdy ve válce začali vyhrávat Spojenci?

ÚLOHA 14:

Jaké byly důsledky války? Napište jich co nejvíce.